

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: บทบาทของกลุ่มสมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกัน ในฐานะตัวแปรกำกับ

ชลิตา ธีรานุพัฒนา¹ และกัลยาณี เสนาสู¹

¹คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี และ 2) บทบาทของกลุ่มสมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกันในฐานะตัวแปรกำกับของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขกับระดับความสุข โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจในกลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 ชุด และสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 ชุด จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขโดยรวมมากที่สุด คือ คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.289$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ คุณภาพด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.169$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อแยกวิเคราะห์ตามกลุ่มสมาชิกพบว่า มีเพียงปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.256$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด ในขณะที่ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีพบว่า คุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.325$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.287$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ คุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.177$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) สมาชิกกลุ่มที่มีรายได้แตกต่างกันแสดงบทบาทเป็นตัวแปรกำกับในความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุขที่ระดับนัยสำคัญ .05

คำสำคัญ: ความสุข สโมสรโรตารี ชุมชนแออัด คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน คุณภาพด้านสุขภาพ

Factors Affecting Happiness: The Role of Membership with Different Incomes as a Moderator.

Chalida Teeranupattana¹ and Kalayanee Senasu¹

School of Human Resource Development, National Institute of Development Administration

Abstract

The purposes of this research were to study 1) factors affecting happiness of residents in an underprivileged community and Thai Rotary Club members; 2) role of membership with different incomes as a moderator of the relationship between different affecting factors and happiness. Data were collected via questionnaires. The samples were 200 residents of an underprivileged community in Bangkok, and 200 Thai Rotary Club members in Bangkok. The collected data were analyzed using descriptive and inferential statistics.

The results indicate that 1) quality of household economy was found to be a positive factor affecting happiness ($\beta = 0.289$) with p-value = .01; and followed by quality of health ($\beta = 0.169$) with p-value = .05. In the group of residents in the underprivileged community, the only one factor that positively affecting happiness was found to be quality of household economy ($\beta = 0.256$) with p-value = .01. On the other hand, in the group of Thai Rotary Club members, three factors were found to be positively affecting happiness, including quality of health ($\beta = 0.325$), quality of household economy ($\beta = 0.287$) both with p-value = .01, and quality of family ($\beta = 0.177$) with p-value = .05. Furthermore, 2) the role of membership with different incomes was considered a significant moderator in relation to quality of family and happiness with p-value = .05.

Keywords: Happiness, Thai Rotary Club, Community Resident, Quality of Household Economy, Quality of Health

บทนำ

“ความสุข” ไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ยังเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาที่จะแสวงหามาให้ตนเองทั้งนั้น ยิ่งในยุคสมัยปัจจุบันที่สังคมเต็มไปด้วยแสง สี เสียง และการบริโภคนิยมที่ได้เข้ามาบีบคั้นทำให้คนเรามากแสวงหาความสุขจากสิ่งที่ฉาบฉวยหรือความสุขทางวัตถุกันมากยิ่งขึ้น โดยคนรุ่นใหม่มักพยายามดิ้นรนแสวงหาเงินทองเพื่อนำมาหาซื้อความสุข ความสะดวกสบายต่าง ๆ ให้กับตนเอง แต่เหมือนกับว่ายิ่งเราดิ้นรน แสวงหากันมากเท่าไร ความสุขกลับยิ่งดูเหมือนห่างไกลจากเราไปมากเท่านั้น นักวิจัยในหลากหลายสาขาจึงพยายามศึกษาและให้ความสำคัญในเรื่องของความสุข เพื่อหาความหมายที่แท้จริงว่าความสุขหมายถึงอะไร และหาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันได้มีการให้ความหมายของคำว่า ความสุข (Happiness) ไว้หลากหลายความหมาย นักปรัชญาชาวกรีก อริสโตเติลได้ให้คำนิยามของความสุขว่าเกิดจากคุณธรรม หรือเกิดจากกิจกรรมของจิตวิญญาณที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่สมบูรณ์ และคนที่มีความสุข คือ คนที่ดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรมที่สมบูรณ์ ดังนั้นความสุขก็จะหมายถึง ความดีหรือสิ่งที่ดี (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2559) และ Easterlin (2008) ได้ให้ความหมายของความสุขว่าหมายถึง การระบุถึงความเพลิดเพลินทางใจในช่วงชีวิตหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นปริมาณความชื่นชอบในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ความสุข คือ การเป็นอยู่ที่ดีหรือการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นการประเมินของแต่ละบุคคลว่าชื่นชอบชีวิตโดยรวมของตนเองมากน้อยแค่ไหน เป็นทัศนคติต่อชีวิตของคน ๆ หนึ่งที่มีความเสถียรและเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและความเชื่อ (กัลยาณี เสนาสุ, 2559) โดยความสุขสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความเป็นอยู่ที่พอเพียงทางเศรษฐกิจ และมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี 2) ความสุขทางจิตใจ หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีสติ สุขภาพจิตที่ดี และไม่มีความเครียด 3) ความสุขทางสังคม หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน และสังคมที่ดี ทั้งนี้ความสุขทางสังคมยังเกิดจากการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม และด้านสันติภาพอีกด้วย และ 4) ความสุขทางจิตวิญญาณ หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีเมตตา การมีสัมมาทิฐิ และไม่เอาตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง (ประเวศ วะสี, 2547)

ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขออกมามากมาย แต่ผลการศึกษาที่ได้ยังคงคลุมเครือและไม่ชัดเจนอยู่ จากการศึกษาของ Easterlin (1974) แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มียาได้แตกต่างกันจะมีระดับความสุขที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจนกว่า แต่ผลการศึกษาที่ได้กลับค้นพบข้อขัดแย้งที่สำคัญกว่า คือ แม้วารายได้ของประเทศจะสูงขึ้นก็ไม่ได้ส่งผลให้คนมีความสุขเพิ่มมากขึ้น

Graham & Pettinato (อ้างถึงใน ญัฐวุฒิ เฝ้าทวิ, 2555) แสดงให้เห็นว่า ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในสังคม (Income Inequality) มีผลกระทบทางลบต่อความสุขของผู้ที่มีรายได้ต่ำในแถบประเทศลาตินอเมริกา แต่จะมีผลทางบวกต่อความสุขของผู้ที่มีรายได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคนทั้งประเทศ กล่าวคือ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศในแถบลาตินอเมริกา ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในสังคมไม่ได้หมายความว่าคนที่มีรายได้ต่ำจะรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีโอกาสที่จะก้าวขึ้นไปสู่จุดสูงสุดของรายได้ในสังคมได้ แต่กลับกลายเป็นว่าคนที่รวยในสังคมจะรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีโอกาสรวยต่อไปเรื่อย ๆ ส่วนคนที่จนก็จะรู้สึกว่าคุณค่าตนเองนั้นจะจนอย่างนั้นต่อไป ซึ่งในปัจจุบันเราสามารถใช้ตัวเลขทางเศรษฐกิจเข้ามาวัดความกินดีอยู่ดีของคนในประเทศ โดยอนุมานว่าเมื่อมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจะทำให้คนมีความสุขกับชีวิตเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันภายในประเทศ หรือการแข่งขันภายนอกประเทศ สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนมีความเครียดเพิ่มมากขึ้น และทำให้ระดับของความสุขลดน้อยลง ถึงแม้จะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้นก็ตาม

ปัจจุบันหลายประเทศได้หันมาให้ความสนใจในเรื่องของความสุขเพิ่มมากขึ้น โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของความสุข เพื่อศึกษาและพัฒนาให้ประชากรในประเทศของตนมีระดับความสุขเพิ่มมากขึ้น หลายคนมักคิดว่าความร่ำรวยและเงินทองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนเรามีความสุข แต่แท้จริงแล้วความร่ำรวยอาจเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้มีความสุข หรือในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้เกิดความทุกข์ได้ นักวิจัยในหลากหลายประเทศจึงพยายามแสวงหาแนวทางต่าง ๆ ในการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงเลือกวิจัยในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข โดยเลือกวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจในงานวิจัยชิ้นนี้ คือความแตกต่างกันของกลุ่มสมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีผลต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงว่าแต่ละบุคคลมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงสามารถนำผลของงานวิจัยชิ้นนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับความสุขของคนในประเทศได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกันในฐานะตัวแปรกำกับ (Moderator) ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขกับระดับความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

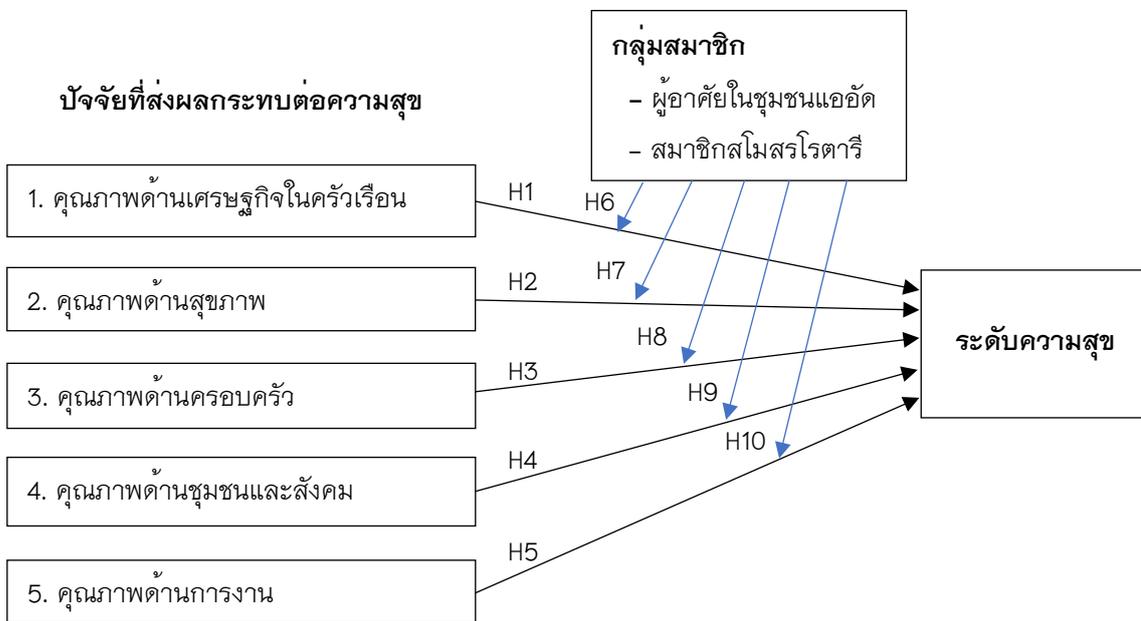
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อาศัยในเขตชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 31,562 คน และสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,404 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม G*Power (Cohen, 1977) รวบรวมข้อมูลจากตัวแทนกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน และตัวแทนกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คุณภาพด้านเศรษฐกิจ ในครัวเรือน คุณภาพด้านสุขภาพ คุณภาพด้านครอบครัว คุณภาพด้านชุมชนและสังคม และ คุณภาพด้านการงาน
2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ระดับความสุข
3. **ตัวแปรกำกับ (Moderator Variable)** ได้แก่ กลุ่มสมาชิก (ผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมส่งผลกระทบต่อระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยคุณภาพด้านการงานส่งผลกระทบต่อระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 6 กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 7 ของกลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 8 ของกลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 9 ของกลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข
- สมมติฐานที่ 10 ของกลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการงานกับระดับความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจ (Survey) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติของไทย พ.ศ. 2560 ของ ศ.ดร. กัลยาณี สেনานู มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยมีการทดสอบกับกลุ่มนำร่อง (Pilot Test) จำนวน 10 ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ของแบบสำรวจทั้งหมดเท่ากับ 0.951 โดยแบบสำรวจประกอบด้วยคำถาม 5 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนบุคคล และครัวเรือน จำนวน 9 ข้อ
2. ระดับความสุข จำนวน 5 ข้อ ใช้มาตราวัด 11 ระดับ ตั้งแต่ 0-10 โดย 0 คือ ไม่มีความสุขเลย และ 10 คือ มีความสุขมากที่สุด
3. ปัจจัยคุณภาพของชีวิตในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน จำนวน 5 ข้อ ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ จำนวน 15 ข้อ ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว จำนวน 6 ข้อ ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน จำนวน 6 ข้อ และปัจจัยคุณภาพด้านการงาน จำนวน 6 ข้อ ใช้มาตราวัด Likert Scale 5 ระดับ คือ 1-5 โดย 1 คือ น้อยที่สุด และ 5 คือ มากที่สุด

4. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและลักษณะที่อยู่อาศัย จำนวน 9 ข้อ
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 แหล่ง คือ

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุข ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข และปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ และข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ (Survey Research) ใช้วิธีการทำแบบสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานผ่านทางประธานชุมชนแออัด และนายกสโมสรโรตารี เพื่อขออนุญาตในการดำเนินการเก็บข้อมูลในรูปแบบของแบบสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละเพื่ออธิบายระดับปัจจัยต่าง ๆ และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข และเพื่อทดสอบบทบาทของตัวแปรกำกับ (Moderator) ของกลุ่มสมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกันในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขและระดับความสุข

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 400 คน จากผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง 200 คน และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี 200 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 214 คน ร้อยละ 53.5 มีอายุระหว่าง 15-29 ปี 118 คน ร้อยละ 29.5 มีสถานภาพสมรส 189 คน ร้อยละ 47.25 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี 123 คน ร้อยละ 30.75 ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน 165 คน ร้อยละ 41.25 และมีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน 15,001-30,000 บาท 99 คน ร้อยละ 24.75 โดยมีรายละเอียดของทั้งภาพรวม และแยกเป็นกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญคือ รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน ของกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39.0) อยู่ที่ 15,001-30,000 บาท ในขณะที่รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน ของกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 34.5) อยู่ที่ มากกว่า 100,000 บาท ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตัวแปร	จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ (คน)			ร้อยละผู้ตอบแบบสำรวจ		
	ภาพรวม	ผู้อาศัยใน	สมาชิก	ภาพรวม	ผู้อาศัย	สมาชิก
		ชุมชนแออัด	สโมสรโรตารี		ในชุมชนแออัด	สโมสรโรตารี
เพศ						
ชาย	186	88	98	46.50	44.00	49.00
หญิง	214	112	102	53.50	56.00	51.00
กลุ่มอายุ						
15-29 ปี	118	57	61	29.50	28.50	30.50
30-39 ปี	99	47	52	24.75	23.50	26.00
40-49 ปี	78	41	37	19.50	20.50	18.50
50 ปีขึ้นไป	105	55	50	26.25	27.50	25.00
สถานภาพสมรส						
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	39	30	9	9.75	15.00	4.50
โสด	172	78	94	43.00	39.00	47.00
สมรส	189	92	97	47.25	46.00	48.50
ระดับการศึกษา						
ไม่ได้เข้าโรงเรียน	17	15	2	4.25	7.50	1.00
ประถมศึกษา	88	71	17	22.00	35.50	8.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	66	51	15	16.50	25.50	7.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	50	34	16	12.50	17.00	8.00
อนุปริญญา/ปวส.	33	12	21	8.25	6.00	10.50
ปริญญาตรี	123	17	106	30.75	8.50	53.00
ปริญญาโท	22	0	22	5.50	0	11.00
ปริญญาเอก	1	0	1	0.25	0	0.50

ตารางที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสำรวจ (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ (คน)			ร้อยละผู้ตอบแบบสำรวจ		
	ภาพรวม	ผู้อาศัยใน	สมาชิก	ภาพรวม	ผู้อาศัย	สมาชิก
		ชุมชนแออัด	สโมสรโรตารี		ในชุมชนแออัด	สโมสรโรตารี
อาชีพ						
นายจ้าง	36	2	34	9.00	1.00	17.00
ทำธุรกิจส่วนตัว โดยไม่มีลูกจ้าง	67	34	33	16.75	17.00	16.50
ช่วยธุรกิจในครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้าง	5	5	0	1.25	2.50	0
ลูกจ้างรัฐบาล	16	9	7	4.00	4.50	3.50
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	6	1	5	1.50	0.50	2.50
ลูกจ้างเอกชน	165	57	108	41.25	28.50	54.00
แม่บ้าน/ทำงานบ้าน	29	24	5	7.25	12.00	2.50
เรียนหนังสือ	24	23	1	6.00	11.50	0.50
เด็ก/คนชรา	5	5	0	1.25	2.50	0
ป่วย/พิการ (ไม่สามารถทำงานได้)	5	5	0	1.25	2.50	0
กำลังหางาน	6	6	0	1.50	3.00	0
สมัครใจไม่ทำงาน	6	6	0	1.50	3.00	0
เกษียณอายุงาน	5	2	3	1.25	1.00	1.50
อื่น ๆ	25	21	4	6.25	10.50	2.00
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน						
ต่ำกว่า 1,500 บาท	3	3	0	0.75	1.50	0
1,500-3,000 บาท	5	5	0	1.25	2.50	0
3,001-5,000 บาท	3	3	0	0.75	1.50	0
5,001-10,000 บาท	19	19	0	4.75	9.50	0
10,001-15,000 บาท	29	29	0	7.25	14.50	0
15,001-30,000 บาท	99	78	21	24.75	39.00	10.50
30,001-50,000 บาท	91	40	51	22.75	20.00	25.50
50,001-80,000 บาท	60	19	41	15.00	9.50	20.50
80,001-100,000 บาท	21	3	18	5.25	1.50	9.00
มากกว่า 100,000 บาท	70	1	69	17.50	0.50	34.50
กลุ่มตัวอย่าง (n)	400	200	200	400	200	200

การทดสอบสมมติฐานที่ 1-5 จากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งได้มีการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปร โดยค่า VIF (Variance Inflation Factor) ผลที่ได้ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.347-2.780 ซึ่งต่ำกว่า 10 แสดงว่า ไม่มีปัญหาในเรื่อง Multicollinearity (Hair et al., 2009) สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด ($\beta = 0.289, p < 0.01$) โดยมีปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อความสุขรองลงมา ($\beta = 0.169, p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งสามารถสรุปเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ ระดับความสุข = $2.757 + 0.567 \text{ QHE} + 0.552 \text{ QH}$

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขในภาพรวม

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	VIF
	Coefficients		Coefficients			
	B	Std. Error	Beta			
(ค่าคงที่)	2.757	0.693		3.98	0.000	
คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน (QHE)	0.567	0.120	0.289	4.735**	0.000	1.770
คุณภาพด้านสุขภาพ (QH)	0.552	0.249	0.169	2.217*	0.027	2.780
คุณภาพด้านครอบครัว (QF)	0.226	0.157	0.077	1.441	0.150	1.347
คุณภาพด้านชุมชนและสังคม (QCS)	0.012	0.145	0.005	0.086	0.932	1.810
คุณภาพด้านการทำงาน (QW)	-0.136	0.163	-0.059	-0.837	0.403	2.375

Adj. $R^2 = 0.163, F = 16.529^{**}$ (* $p < .05$ level, ** $p < .01$ level)

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มของผู้อาศัยในชุมชนแออัด โดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งได้มีการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปร โดยค่า VIF (Variance Inflation Factor) ผลที่ได้ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.160-1.266 ซึ่งต่ำกว่า 10 แสดงว่า ไม่มีปัญหาในเรื่อง multicollinearity (Hair et al., 2009) ผลจากการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัดเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น ($\beta = 0.256, p < 0.01$) ดังแสดงในตารางที่ 3 ซึ่งสามารถสรุปเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ ระดับความสุข = $3.962 + 0.644 \text{ QHE}$

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	VIF
	Coefficients		Coefficients			
	B	Std. Error	Beta			
(ค่าคงที่)	3.962	1.486		2.666	0.008	
คุณภาพด้านเศรษฐกิจใน ครัวเรือน (QHE)	0.644	0.190	0.256	3.393**	0.001	1.204
คุณภาพด้านสุขภาพ (QH)	0.174	0.445	0.030	0.390	0.697	1.256
คุณภาพด้านครอบครัว (QF)	0.086	0.227	0.029	0.380	0.705	1.217
คุณภาพด้านชุมชนและสังคม (QCS)	0.184	0.226	0.063	0.811	0.418	1.266
คุณภาพด้านการทำงาน (QW)	-0.157	0.288	-0.040	-0.546	0.586	1.160

Adj. R² = 0.060, F = 3.557** (* p < .05 level, ** p < .01 level)

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มของสมาชิกสโมสรโรตารี โดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งได้มีการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปร โดยค่า VIF (Variance Inflation Factor) ผลที่ได้ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.530-3.273 ซึ่งต่ำกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาในเรื่อง multicollinearity (Hair et al., 2009) ผลจากการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารีมากที่สุด ($\beta = 0.325, p < 0.01$) รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ($\beta = 0.287, p < 0.01$) และปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารีในลำดับที่สาม ($\beta = 0.177, p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4 ซึ่งสามารถสรุปเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ ระดับความสุข = 1.249 + 0.536 QHE + 0.904 QH + 0.509 QF

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารี

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	VIF
	Coefficients		Coefficients			
	B	Std. Error	Beta			
(ค่าคงที่)	1.249	0.900		1.388	0.167	
คุณภาพด้านเศรษฐกิจใน ครัวเรือน (QHE)	0.536	0.154	0.287	3.481**	0.001	1.789
คุณภาพด้านสุขภาพ (QH)	0.904	0.310	0.325	2.912**	0.004	3.273
คุณภาพด้านครอบครัว (QF)	0.509	0.220	0.177	2.314*	0.022	1.530
คุณภาพด้านชุมชนและสังคม (QCS)	-	0.189	-0.138	-1.418	0.158	2.502
คุณภาพด้านการทำงาน (QW)	-0.150	0.219	-0.068	-0.686	0.494	2.609

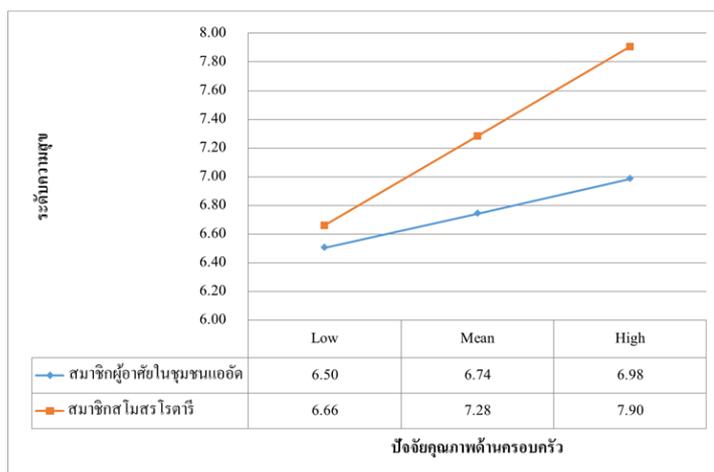
Adj. R² = 0.242, F = 13.697** (* p < .05 level, ** p < .01 level)

การทดสอบสมมติฐานที่ 6-10 กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข (ได้แก่ คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน, คุณภาพด้านสุขภาพ, คุณภาพด้านครอบครัว, คุณภาพด้านชุมชนและสังคม และคุณภาพด้านการทำงาน) และระดับความสุข โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบลำดับชั้น (Hierarchical Regression Analysis) (Aiken & West, 1991) ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มสมาชิกมีบทบาทเสริมแรงในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุขเพียงความสัมพันธ์เดียวจากทั้งหมด 5 ความสัมพันธ์ ซึ่งได้ทำการทดสอบโดยการวิเคราะห์ถดถอยแบบลำดับชั้น 2 โมเดล โดยโมเดลที่หนึ่ง ใส่ตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ระดับความสุข และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (Centered) ของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว (FC) และค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) ทั้ง 2 ตัวแปร ส่งผลต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 7.8 (R² = .078) และในโมเดลที่ 2 ใส่ตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ระดับความสุข และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (Centered) ของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว (FC) และค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) และค่าผลคูณระหว่างค่าศูนย์กลางของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว (FC) กับค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) = FC X GC และทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ร้อยละ 8.7 (R² = .087) ส่งผลให้กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทตัวแปรกำกับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\Delta R^2 = .009, p < 0.01$) ดังผลที่แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัย
คุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข

Model	Variable	B	se (B)	β	t-test	p-value	R	R ²	ΔR^2	F-test	p-value
1	Constant	7.050	.091		77.398	.000	.279	.078		16.789	.000
	FC	.621	.145	.211	4.288	.000					
	GC	.554	.186	.146	2.980	.003					
2	Constant	7.013	.093		75.743	.000	.296	.087	.009	12.639	.000
	FC	.671	.146	.228	4.585	.000					
	GC	.541	.185	.143	2.922	.004					
	FC X GC	.591	.293	.098	2.020	.044					

เมื่อนำข้อมูลจากสมการถดถอยที่ใช้วิเคราะห์บทบาทของสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุขมาสร้างกราฟ Simple Slope Test (Dawson, 2014) เพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุขใน 2 กลุ่มสมาชิก ได้แก่ กลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t-value = 4.630) จะเห็นได้ว่าเมื่อปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น ระดับความสุขก็จะเพิ่มขึ้นตาม โดยในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด พบว่า ระดับความสุขเพิ่มขึ้นเมื่อปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวสูงขึ้นในระดับปานกลาง โดยผลต่างของระดับความสุขแต่ละระดับ = 0.24 ในขณะที่กลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ระดับความสุขเพิ่มขึ้นเมื่อปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวสูงขึ้นในระดับสูง โดยผลต่างของระดับความสุขแต่ละระดับ = 0.62 ผลการทดสอบนี้ยืนยันว่าตัวแปรกำกับด้านกลุ่มสมาชิกส่งผลให้อธิบายของคุณภาพด้านครอบครัวต่อระดับความสุขในทางบวกสูงกว่าสำหรับกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ระดับความสุขและปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวที่แตกต่างไปตามกลุ่มสมาชิก

ตารางที่ 6 สรุปผลการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ภาพรวม	ผลการวิจัย	
		กลุ่มผู้ อาศัยใน ชุมชน แออัด	กลุ่ม สมาชิก สโมสรโร ตารี
สมมติฐานที่ 1 คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	++	++	++
สมมติฐานที่ 2 คุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	+	-	++
สมมติฐานที่ 3 คุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	-	-	+
สมมติฐานที่ 4 คุณภาพด้านชุมชนและสังคมส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	-	-	-
สมมติฐานที่ 5 คุณภาพด้านการงานส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	-	-	-
สมมติฐานที่ 6 กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข	-		
สมมติฐานที่ 7 กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข	-		
สมมติฐานที่ 8 กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข	+		
สมมติฐานที่ 9 กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข	-		
สมมติฐานที่ 10 กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ในความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพด้านการงานกับระดับความสุข	-		

หมายเหตุ: ++ หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

+ หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารีพบว่า ในภาพรวมปัจจัยด้านคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขมากที่สุด ($\beta = 0.289, p < 0.01$) โดยในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด ปัจจัยด้านคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.256, p < 0.01$) แต่ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ปัจจัยด้านคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.287, p < 0.01$) เป็นอันดับที่ 2 รองจากปัจจัยด้านสุขภาพ กล่าวคือ ผู้ที่มีปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนสูง มีการบริหารจัดการทางการเงินที่ดี เพียงพอต่อการใช้จ่าย และการเก็บออมจะส่งผลให้ระดับความสุขสูงขึ้นตามปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจและครัวเรือน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการศึกษางานวิจัยของ บังปอนด์ รักอำนวยกิจ และพิริยะ ผลพิรุฬห์ (2550) เรื่องความสุขกายสบายใจของคนเมืองจากการใช้ข้อมูลระดับจุลภาคมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของคน โดยพบว่าคนรวยที่มีฐานะที่ดีกว่าโดยเฉลี่ยจะมีความสุขมากกว่าคนยากจน เนื่องจากการไม่มีรายได้ทำให้คนยากจนไม่มีโอกาสที่จะบริโภคสินค้าที่สร้างความสุขให้แก่ตนเอง และกัลยาณี เสนาสู (2560) พบว่า คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Layard (2005) และ Mentzakis & Moro (2007) ที่พบว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้คนสามารถบริโภคสิ่งของต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสุขเพิ่มขึ้นในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่หากรายได้ลดลง 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งหมดจะส่งผลกระทบต่อระดับความสุขทำให้ระดับความสุขลดลง 2 ระดับของการวัด เช่นเดียวกับการวิจัยของ Kahneman & Deaton (2010) ที่พบว่า คนที่มีเงินมากกว่าจะมีความสุขมากกว่าคนที่มีเงินน้อยกว่า แต่เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นไปจนถึงจุดใดจุดหนึ่ง จะพบว่าระดับความสุขไม่ได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเงิน การออมเงินต่าง ๆ ทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องกับตัวเงินทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อมีเงินเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ปรับตัวได้อย่างรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าครองชีพ และเกิดการบริโภคสิ่งของต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสุขเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Layard, 2005)

ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพพบว่า ในภาพรวมบทบาทของคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($\beta = 0.169$) และมีนัยสำคัญเฉพาะในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ($\beta = 0.325, p < 0.01$) เท่านั้น ซึ่งหมายความว่า เมื่อคนเรามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ไม่มีอาการเจ็บป่วย ก็จะทำให้ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้นตาม ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของอภิชัย มงคล และคณะ (2544) ที่พบว่า การควบคุมจิตใจของตนเองได้ หรือมีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้น ในงานวิจัยเรื่องความสุขเป็นสากลของรศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2553) ได้ให้ข้อสรุปว่า การมีสุขภาพทางกายที่ดี และมีความรู้สึกพึงพอใจในตนเองจะทำให้ระดับของความสุขเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าความสุขของคนไทยในเขตชนบทของพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และคณะ (2553) และการศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 ของบุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพมีผลกระทบต่อระดับความสุข เช่นเดียวกับงานวิจัยของกัลยาณี เสนาสู (2559) ที่พบว่า สำหรับคนไทยบทบาทด้านความพึงพอใจในสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อระดับความสุข นอกจากนี้การศึกษานิเทศศาสตร์ของศาสตราจารย์ที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: กรณีศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยของเพชร ใจอารีย์ และกัลยาณี เสนาสู (2560) พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพมีผลกระทบต่อระดับของความสุขเช่นเดียวกัน อีกทั้งผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ โดย Kahneman & Deaton (2010) ได้ให้ข้อสรุปว่าปัจจัยสุขภาพเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข และการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด โรคภัยต่าง ๆ

ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวพบว่า ในภาพรวมบทบาทของคุณภาพด้านครอบครัวไม่ส่งผลกระทบต่อความสุข อาจเพราะการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ทุกคนจะต้องออกไปทำงานหรือไปทำงานในพื้นที่ที่ต้องอยู่ห่างจากครอบครัว อาจทำให้การพบปะ หรือได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัวลดน้อยลงโดยเฉพาะกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดที่ต้องทำงานแบบหาเช้ากินค่ำ ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีพบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.177, p < 0.05$) หมายความว่า การได้ใช้ชีวิตกับครอบครัว การเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และรู้สึกปลอดภัยเมื่อได้อยู่กับครอบครัวทำให้ระดับความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารีเพิ่มขึ้นตามปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Evans (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2548) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ที่โรแมนติก ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสนิทเป็นสิ่งที่มีความหมายที่จะทำให้คนเรามีความสุขมากที่สุด และการได้ใช้เวลากับคนที่ชอบก็ทำให้มีความสุขเช่นกัน (Kahneman & Deaton, 2010) ในขณะที่ผลการศึกษาของ Diener (2006) ค้นพบว่า การสูญเสียคู่สมรสในครอบครัวเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ระดับความสุขลดต่ำกว่าปกติเป็นระยะเวลาอันยาวนาน สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยของ ฝน แสงสิงแก้ว (2543) ได้อธิบายว่า ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัวถือเป็นรากฐานที่สำคัญของความสุข และจากการศึกษาความสุขของคนไทยในเขตชนบทของ พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และคณะ (2553) พบว่าความอบอุ่นในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อความสุข รวมถึงงานวิจัยของ รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนเรามีความสุข และ

เป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดในการกำหนดความสุขของคนไทย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัลยาณี เสนาะ (2560) และ บุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) ที่พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มสมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกัน ในฐานะตัวแปรกำกับ (Moderator) ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข และระดับความสุข พบว่า กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทตัวแปรกำกับทางบวกระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 สามารถอธิบายได้ว่า บทบาทกลุ่มสมาชิกเสริมแรงให้อิทธิพลของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวมีผลกระทบต่อระดับความสุข ในทางบวกสูงกว่าในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี (ซึ่งมีรายได้สูงกว่ากลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันออกไปอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในด้านรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน จะเห็นได้ว่าในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39) มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนอยู่ที่ 15,001-30,000 บาท ในขณะที่กลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 34.5) มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาท ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพบว่า ปัจจัยคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือน และคุณภาพด้านสุขภาพได้แสดงบทบาทที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) อยู่แล้ว ในขณะที่คุณภาพด้านครอบครัวจะแสดงบทบาทที่มีนัยสำคัญเฉพาะสำหรับกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี จึงแสดงให้เห็นถึงการที่บทบาทกลุ่มสมาชิกเป็นตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข โดยปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่กล่าวถึงความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว การมีความรักความผูกพัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว รวมถึงเมื่อประสบปัญหา หรือป่วยหนัก ครอบครัวสามารถดูแลให้ความช่วยเหลือได้ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ที่จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีพื้นฐานมาจากรายได้ที่เพียงพอก่อน เมื่อมีรายได้ที่เพียงพอในการดำรงชีวิต ก็จะมีเวลารว่างที่นอกเหนือจากเวลาทำงานเพิ่มมากขึ้น และสามารถใช้เวลาว่างที่เหลือทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัวได้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีเงินเหลือพอเก็บไว้ใช้ดูแลสมาชิกในครอบครัวยามเจ็บไข้ได้ป่วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่สนใจจะยกระดับ หรือพัฒนาความสุขของคนไทยควรให้ความสำคัญในการวางแผน หรือออกนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่นคงเพียงพอที่จะสามารถยกระดับเศรษฐกิจในครัวเรือนของตนเองได้

2. ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะควรน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อที่จะเป็นหลักที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ และปลูกฝังให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในจิตใต้สำนึกของคนไทย เพื่อที่ประชาชนจะสามารถบริหารจัดการคุณภาพด้านเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม

3. ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะควรส่งเสริมให้มีนโยบายสาธารณสุขที่เหมาะสม และทั่วถึงคนในทุกกระดับ โดยให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนรักษาสุขภาพของตนเองให้ดี มากกว่าที่จะคอยสนับสนุนเรื่องการรักษาตัวหลังจากที่สุขภาพไม่ดีแล้ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ด้วย เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกัน รวมถึงอาจศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่กว้างขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขเป็นปัจจัยคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ มาทำการวิจัยเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมปัจจัยด้านอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับความสุขได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมเข้ามา

3. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพียงอย่างเดียว ดังนั้นงานวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งอาจทำให้พบข้อคำอธิบายที่ลึกซึ้งต่อตัวแปรต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2548). ศาสตร์แนวใหม่แห่งความสุข (The New Science of Happiness).

สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2559, จาก, www.dmh.go.th/news/view.asp?id=942

กัลยาณี เสนาสู. (2559). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กัลยาณี เสนาสู. (2560). การพัฒนาดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติของไทย. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ณัฐวุฒิ เผ่าทวี. (2555). เศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยความสุข. “เศรษฐศาสตร์” จุลสารเพิ่มพูนความรู้ เศรษฐศาสตร์, 4(1), 25-27.

บุญทัน พันธุ์จันทร์. (2555). ความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- ประเวศ วะสี. (2547). *ยุทธศาสตร์รัตนโกสินทร์ระเบิดพลังฝ่า “หลุมดำ”*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
สาธารณสุขแห่งชาติ.
- ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ และพิริยะ ผลพิรุฬห์. (2550). *ความสุขกายสบายใจของคนเมือง*.
นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- ฝน แสงสิงแก้ว. (2543). ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 45(1), 1–10.
- พชร ใจอารีย์ และกัลยาณี เสนาสุ. (2560). อิทธิพลของศาสนาต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ
ความสุข: กรณีศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย. *วารสารจันทร์เกษมสาร*,
23(45), 50–64.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2559). *ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก*.
กรุงเทพฯ: ศยาม.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, ปาริชาติ พงษ์ชัยศรี, และชัชญาสุ์ ช่างเรียน. (2553). *ความสุขของคนไทย
ในเขตชนบท*. กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- รศรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย, และเรวดี สุวรรณนพแก้ว. (2553). *ความสุขเป็นสากล*. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รศรินทร์ เกรย์, อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, ปราโมทย์ ประสาทกุล, และอุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. (2555).
รายได้ หนึ่งสิบล้าน ความสามารถทำใจยอมรับปัญหา และความสุข. *วารสารสมาคม
จิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 57(3), 347–356.
- อภิชัย มงคล, วัชณี หัตถพนม, ภัสรา เชษฐโชติศักดิ์, วรณประภา ชลอรกุล, ละเอียด ปัญโญใหญ่,
และสุจริต สุวรรณชีพ. (2544). ความสุขและสุขภาพจิตในบริบทของสังคมไทย. *วารสาร
สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 46(3), 227–232.
- Aiken, L., & West, S. (1991). *Multiple regression: testing and interpreting interactions*. Thousand
Oak: Sage Publications, Inc.
- Cohen, J. (1977). *Statistical power for the behavioral sciences* (2nd ed.). New York: Academic Press.
- Dawson, J. F. (2014). Moderation in management research: What, why, when and how. *Journal
of Business and Psychology*, 29, 1–19.
- Diener, E. (2006). Guidelines for National Indicators of Subjective Well-Being and Ill-Being.
Applied Research Quality Life, 1(July), 151–157.

- Easterlin, R. A. (1974). *Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence.* In P.A. David and M.W. Reder (Ed.), *Nations and Households in Economic Growth: Essays in Honour of Moses Abramowitz.* New York and London: Academic Press.
- Easterlin, R. A. (2008). Income and happiness: towards a unified theory. *The Economic Journal*, 11(473), 465–484.
- Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R. E. (2009). *Multivariate data analysis.* Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Kahneman, D., & Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Psychological and Cognitive Sciences*, 107(38), 16489–16493.
- Layard, R. (2005). *Happiness: Lessons from a New Science (Vol. The Penguin Press).* New York: Penguin Books Limited.
- Mentzakis, E., & Moro, M. (2007). The poor, the rich and the happy: Exploring the link between income and subjective well-being. *The Journal of Socio-Economics*, 38(1), 147–158.